

Podsumowanie

Zgodnie z rozporządzeniem ministra pracy i polityki socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy [1] prace na wysokości, zaliczone są do prac szczególnie niebezpiecznych, bowiem skutkiem wypadków związanych z tymi pracami jest często śmierć pracownika lub ciężkie urazy. Dlatego pracodawca, u którego wykonywane są tego typu prace powinien zapewnić realizację szczegółowych wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy podczas tego rodzaju prac, a zwłaszcza:

- bezpośredni nadzór nad tymi pracami przez wyznaczone w tym celu osoby
- odpowiednie środki zabezpieczające
- instruktaż pracowników obejmujący w szczególności: imienny podział pracy, kolejność wykonywania zadań oraz wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy przy poszczególnych czynnościach.

PIŚMIENNICTWO

- [1] Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Tekst jedn. DzU z 2003 r. nr 169, poz. 1650
- [2] Główny Urząd Statystyczny. *Monitoring rynku pracy. Wypadki przy pracy w 2002 r.* Warszawa, 2003
- [3] Główny Urząd Statystyczny. *Wypadki przy pracy w 1999 r.* Warszawa 2000
- [4] Główny Urząd Statystyczny. *Wypadki przy pracy w 2000 r.* Warszawa 2001
- [5] Główny Urząd Statystyczny. *Wypadki przy pracy w 2001 r.* Warszawa 2002
- [6] Projekt celowy zamawiany PCZ 16-21 pt. *System analizy wydarzeń wypadkowych w środowisku pracy dla potrzeb profilaktyki. Etap III. Opracowanie modeli typowych wypadków i zdarzeń wypadkowych powodowanych upadkami z wysokości, na powierzchni i do zagłębień*
- [7] Sturz und Fall. *Qualitative Analyse von Interviews mit Unfallopfern.* Nummer 11. AUYA, Austria, 1996
- [8] *Zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych. Materiały szkoleniowe.* Skrobacki A. (red). Wrocław, grudzień 1999
- [9] Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. *Kwartalna informacja statystyczna. IV kwartał 2000 r.* Warszawa 2000
- [10] Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. *Kwartalna informacja statystyczna. IV kwartał 2001 r.* Warszawa 2001

Publikacja opracowana na podstawie wyników zadań badawczych wykonanych w ramach projektu celowego zamawianego nr 16-21 pn. „Ochrona przed upadkami z wysokości na powierzchnię i do zagłębień”

Jerzy Skakun – Ogólnopolski konkurs na plakat bezpieczeństwa pracy „Budownictwo” 2001

Wprowadzenie

Budowy są miejscami pracy o szczególnie wysokim poziomie ryzyka. Przyczyną znacznej części wypadków przy pracy podczas realizacji inwestycji może być m.in. niewłaściwa koordynacja różnych przedsięwzięć wykonywanych jednocześnie lub kolejno na tej samej tymczasowej lub ruchomej budowie.

Konieczność poprawy koordynacji działań różnych zespołów, istnieje zarówno na etapie przygotowania inwestycji, jak i podczas jej realizacji.

W tym zakresie Rada Wspólnot Europejskich ustanowiła dyrektywę nr 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wdrożenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na budowach. Jest to ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16(1) dyrektywy 89/391/EWG, tzw. ramowej.

Postanowienia tej dyrektywy zostały wprowadzone do prawa polskiego głównie przez:

- zmiany do ustawy – Prawo budowlane, zwłaszcza wprowadzone ustawami z dnia 27 lipca 2001 r. i z dnia 27 marca 2003 r. [1]

- rozporządzenie ministra infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych [2]

- rozporządzenie ministra infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia [3].

W tym artykule zostaną przedstawione tylko uregulowania dotyczące informacji oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, nazywanych w dalszej części informacją BIOZ i planem BIOZ.

Zgodnie z §18 ustawy – Prawo budowlane [1] do obowiązków inwestora należy zorganizowanie procesu budowy z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a w szczególności: opracowanie

Bezpieczeństwo i ochrona zdrowia na budowach – informacja oraz plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia

projektu budowlanego oraz planu BIOZ przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach.

Informacja BIOZ

Sporządzenie informacji BIOZ, ze względu na specyfikę projektowanego obiektu, zgodnie z art. 20 ustawy – Prawo budowlane [1] należy do podstawowych obowiązków projektanta. Zgodnie z rozporządzeniem ministra infrastruktury [3] informacja ta powinna zawierać stronę tytułową i część opisową.

Strona tytułowa informacji BIOZ powinna zawierać:

- nazwę i adres obiektu budowlanego, a w razie potrzeby wszystkich obiektów wchodzących w skład inwestycji
- imię i nazwisko lub nazwę inwestora oraz jego adres
- imię i nazwisko oraz adres projektanta sporządzającego informację.

Natomiast część opisowa powinna zawierać:

- zakres robót w ramach całego zamierzenia budowlanego oraz kolejność realizacji poszczególnych obiektów
- wykaz istniejących obiektów budowlanych
- wskazanie elementów zagospodarowania działki lub terenu, które mogą stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi
- wskazanie dotyczące przewidywanych zagrożeń występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia
- wskazanie sposobu prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnie zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie, w tym zapewniają-

Autor omówił przepisy dotyczące informacji, a także planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia sporządzanych na podstawie ustawy – Prawo budowlane oraz rozporządzeń ministra infrastruktury.

Safety and health protection at construction sites – information and plans regarding safety and health protection

The author discusses regulations concerning information and plans regarding safety and health protection, based on the Construction Law and decrees issued by the Minister of Infrastructure.

cych bezpieczną i sprawną komunikację, umożliwiającą szybką ewakuację na wypadek pożaru, awarii czy innych zagrożeń.

Plan BIOZ

Zgodnie z art. 21a ustawy – Prawo budowlane kierownik, na podstawie danych opracowanych przez projektanta i otrzymanych od inwestora, powinien opracować lub zapewnić sporządzenie, przed rozpoczęciem budowy, planu BIOZ na budowie, uwzględniając specyfikę obiektu budowlanego i warunki prowadzenia robót budowlanych, w tym planowanie jednoczesnego prowadzenia robót budowlanych i produkcji przemysłowej.

Plany BIOZ trzeba sporządzać tylko w odniesieniu do ściśle określonych budów, a mianowicie, jeżeli:

- a) przewidywane roboty budowlane mają trwać dłużej niż 30 dni roboczych i jednocześnie będzie przy nich zatrudnionych co najmniej 20 pracowników lub pracochłonność planowanych robót będzie przekraczać 500 osobodni,
- b) w trakcie budowy będzie wykonywany przynajmniej jeden z wymienionych, szczególnie niebezpiecznych rodzajów robót budowlanych, a mianowicie:
 - których charakter, organizacja lub miejsce prowadzenia stwarza szczególnie wysokie ryzyko powstania zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi, a w szczególności przysypania ziemią lub upadku z wysokości
 - podczas prowadzenia których występują działania substancji chemicznych

lub czynników biologicznych zagrażających bezpieczeństwu i zdrowiu ludzi

- stwarzających zagrożenie promieniowaniem jonizującym
 - prowadzonych w pobliżu linii wysokiego napięcia lub czynnych linii komunikacyjnych
 - stwarzających ryzyko utonięcia pracowników
 - prowadzonych w studniach, szybach pod ziemią i w tunelach
 - wykonywanych przez kierujących pojazdami zasilanymi z linii napowietrznych
 - wykonywanych w kesonach, w atmosferze ze sprężonego powietrza
 - wymagających użycia materiałów wybuchowych
 - prowadzonych przy montażu i demontażu ciężkich wielkometryrowych elementów prefabrykowanych względnie wstępnie scalonych elementów stalowych z pomostami umożliwiającymi ich bezpieczny montaż w miejscu przeznaczenia.
- Szczegółowy zakres tych prac określa rozporządzenie ministra infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. [3], które weszło w życie z dniem 11 listopada 2003 r.
- W grupie 1. są to np.:
- prace przy wykonywaniu wykopów o ścianach pionowych bez rozparcia, o głębokości większej niż 1,5 m
 - roboty, przy wykonywaniu których występuje ryzyko upadku z wysokości 5,0 m
 - roboty wykonywane na terenie czynnych zakładów przemysłowych.
- Do grupy 2. zaliczono roboty:
- prowadzone w temperaturze poniżej 10 °C

– polegające na usuwaniu i naprawie wyrobów budowlanych zawierających azbest.

Do grupy 4. zaliczono między innymi roboty wykonywane w odległości liczonej poziomo od skrajnych przewodów, mniejszych niż :

– 15,0 m – w odniesieniu do linii o napięciu znamionowym 110 kV

– 30,0 m – w odniesieniu do linii o napięciu znamionowym powyżej 110 kV

Plan BIOZ odnoszący się do określonej budowy powinien zawierać:

1) stronę tytułową z nazwą i adresem obiektu budowlanego; imieniem, nazwiskiem lub nazwą inwestora i jego adresem; imieniem i nazwiskiem, a także adresem kierownika budowy sporządzającego plan BIOZ, a w razie gdy plan ten sporządza inna osoba – również imieniem i nazwiskiem oraz adresem tej osoby lub nazwą i adresem podmiotu sporządzającego plan BIOZ;

2) część opisową zawierającą w szczególności:

– zakres robót całego zamierzenia budowlanego oraz kolejność realizacji poszczególnych obiektów

– wykaz istniejących obiektów budowlanych podlegających adaptacji lub rozbiórce

– wskazanie elementów zagospodarowania działki lub terenu, które mogą stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi

– informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia

– informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsca prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia

– informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników, przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych, w tym:

a) określenie zasad postępowania w razie wystąpienia zagrożenia,

b) konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej zabezpieczających przed skutkami zagrożeń,

c) zasady bezpośredniego nadzoru – przez wyznaczone w tym celu osoby – nad pracami szczególnie niebezpiecznymi

– określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy

– wskazanie środków technicznych i organizacyjnych zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie, w tym zapewniających bezpieczną i sprawną komunikację umożliwiającą szybką ewakuację na wypadek pożaru, awarii i innych zagrożeń

– wskazanie miejsca przechowywania dokumentacji budowy oraz dokumentów niezbędnych do prawidłowej eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych.

3) część rysunkową, opracowaną na kopii projektu zagospodarowania działki lub terenu, jeśli jest on wymagany ustawą – Prawo budowlane; część rysunkowa powinna zawierać dane umożliwiające łatwe odczytywanie części opisowej, a w szczególności:

– czytelną legendę

– oznaczenie czynników mogących stwarzać zagrożenia

– rozmieszczenie urządzeń przeciwpożarowych, wraz z parametrami poboru mediów, punktami czerpalnymi, zaworami odcinającymi i drogami dojazdowymi

– rozmieszczenie sprzętu ratunkowego (w tym pływającego, jeżeli jest to uzasadnione rodzajem robót), niezbędnego przy prowadzeniu robót budowlanych

– rozmieszczenie i oznaczenie granic obszarów wewnętrznych i zewnętrznych stref ochronnych wynikających z odrębnych przepisów, jak: strefy magazynowania i składowania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych, strefy pracy sprzętu zmechanizowanego i pomocniczego

– rozmieszczenie placów produkcji

– pomocniczej, jak węzły produkcji betonu cementowego i asfaltowego oraz prefabrykatów

– przedstawienie rozwiązań układów komunikacyjnych transportu na potrzeby budowy oraz ogrodzenia terenu

– lokalizację pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

Jeśli kierownik budowy wprowadza zmiany do planu BIOZ, powinien zamieścić adnotację określającą przyczyny ich wprowadzenia.

Wnioski

• Przy dostosowywaniu prawa budowlanego do standardów UE i opracowywaniu aktów wykonawczych do tej ustawy wprowadzono obowiązek uwzględnienia wymagań BIOZ przy wykonywaniu procesów budowlanych.

• Prawo budowlane słusznie określiło obowiązki inwestorów, projektantów i kierowników budów w procesie inwestycyjnym, w tym obowiązek uwzględnienia przy opracowywaniu projektu budowlanego zadań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w procesie budowy, stosownie do specyfiki obiektu budowlanego.

• Zgodnie z dyrektywą 92/57/EWG przepisy krajowe powierzyły obowiązek wyznaczania przez inwestora, koordynatorów do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia:

– na etapie przygotowania budowy – projektantowi

– na etapie jej realizacji – kierownikowi budowy.

• Informacje BIOZ oraz plany BIOZ mogą stać się nowymi stymulatorami skutecznej poprawy warunków bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz obniżenia wypadkowości przy pracy i zapadalności na choroby zawodowe w budownictwie.

PIŚMIENNICTWO

[1] Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t. jedn. DzU 2003 nr 207, poz. 2016)

[2] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (DzU nr 47 poz. 401)

[3] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (DzU nr 120 poz. 1126)